UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi, Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Observatio secunda de ulteriori Sinnichiana confusione opinionis, & ignorantiæ cum vitio, & peccato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94565

Visual Library

veniens confundendi opinionem, de qua disputamus, cum errore, & falsitate, nec erupisset §. 357. & 361. in illas ab Augustino super, & sæpè aliàs reprobatas clarè, atque temeritate plenas sententias, quibus diserte asserit nullam, & nusquam opinionem seu probabilem, seu probabiliorem, seu etiam probabilissimam excusari, aut excusare à peccato, sed omnem prorsus opinionem esse peccatum, & inducere in peccatum, atque eum, qui in rebus animo quidem oblatis, sed incertis, aut ambiguis, hoc est in rebus utrimque opinabilibus (nec enim de certis, aut claris, ac indubitatis opinari est) eum, inquam, qui in talibus erumpit in assensum opinativum, eo ipso quadam mentis inordinatione infectum se prodere, erroris periculose se citra necessitatem exponere, adeoque reatum erroris incurrere, temeritatis sibi notam inurere, monstrosum mentis fœtum parere, & qui si jam sufficiente notitia ad rectè agendum instructus, studium ulteriorís indagationis deponere. Quæ omnia præterquam habent Augustinum, ut dixi, contradicentem in verbis nuper memoratis, & clarius, ac plenius in toto contextu, unde extracta illa sunt, eademque ipsum vel maximè carpunt Sinnichium utpotè effutientem illa cum assensu opinativo in re apud ipsum incerta, & ambigua, cum falsi apud neminem certitudo, & inhibitantia dari possit. Ea omnia, inquam, sunt adeò paradoxa dissona, & à sensu, & praxi humani generis aliena, ut nulla mea indigeant impugnatione, quæ tamen suppetet abundè ex dicendis infrà præsertim de mente Augustini circa quæstionem istam totam.

Observatio secunda de ulteriori Sinnichiana confusione opinionis, & ignorantiæ cum vitio, & peccato.

ART. XXIII. INsurgit novo, sed assimili conatu Sinnichius adversus communem apud probabilitatum patronos, excusationem petitam ex ignorantia invincibili, ratione cujus in rebus plurimis nec scientiæ, nec fidei divinæ certitudinem assequi possumus, & sæpè à veritate per decessionem, & fallaciam inevitabiliter aberramus. Insurgit verò dicendo ignorantiam usque adeò non excusare à peccato, ut ipsa, qualiscunque ignorantia circa agibilia, seu eligibilia sit per se peccatum, atque probat re transportat in suum codicem *cap.* 96. quæ ut Augustino, & aliis accumulaverat in eundem scopum Jansenius in suo Pseudo-Augustino, & sunt obvia in Augustino. Addit §. 361 ignorantiam saltem legis naturalis excusare neminem posse, quia nunquam invincibilis ea esse potest. Quam in rem superaddit Patribus Theologorum præcipuos, qui habentur apud Vasq. 1. 2. *disp.* 120. & 122. *c.* 11. & notat dictum Gersonis *lib. de vita spirit. lect. 4. coroll.* 3. *Concordem esse sententiam, nullam in his, quæ legis divinæ sunt, cadere ignorantiam invincibilem.* Addit rursus §. 363. opinionem ex suo conceptu universali includere in se inordinationem aliquam & vitiositatem. Quod probat ex D. Thoma, negante ea de causa possibilitatem opinandi probabiliter innocentiæ, ut apparet ex loco à nobis indicato supra *tit.* 2. & ponderat Sinnichius ex inordinato, & vitioso nil unquam ordinatum, ac virtuosum provenire posse, ac proinde ex nulla opinione, qualiscunque ea sit, actum ullum bonum procedere unquam posse.

ART. XXIV. Dico nil horum quidquam facere ad propositum. Quod ut clarius manifestetur, triplex distinctio habenda præoculis est. Prima distinctio est peccati, quod ratione sui meretur specialem pœnam, à peccato, quod ita est pœna peccati, ut nullam ulterius specialem pœnam ratione sui mereatur. Altera distinctio est ignorantiæ vincibilis ab invincibili. Vincibilis est, quæ ab eo, qui illi subest, vitari propria voluntate potuit, seu mediatè, seu immediatè, seu remotè, seu proximè; invincibilis, quæ non potuit sic vitari.

ART. XXV. Agnoscit utramque istam distinctionem Augustinus (ultrà alia plura loca) præsertim *Enchir. cap.* 20. *&* 21. *& lib.* 3. *de lib. arb. cap.* 19. *Epist.* 105. *ad Sixtum* aliquanto post medium. *Ac per hoc*, ait, *inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat. Quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est, in eis autem, qui non potuerunt, pœna peccati.* Ubi distinctio ignorantiæ eorum, qui intelligere noluerunt, ab ignorantia eorum, qui intelligere non potuerunt, clarissimè continet in se distinctionem ignorantiæ vincibilis ab invincibili. Illa enim talis dicitur, quia, & quatenus provenit à libera intelligendi nolitione: hæc quia, & quatenus provenit ab intelligendi impotentia. Nec minùs elucet clarè distinctio peccati, quod per se est causa pœnæ, à peccato quod est pura pœna, tum in ipsis postremis verbis, tum maximè in priori allati testimonij periodo. Absurdè namque distingueretur, quod sine dubitatione peccatum est, ab eo, quod est pœna peccati, si utrique ita conveniret ratio pœnæ peccati originalis, quæ procul dubio convenit omnibus peccatis personalibus filiorum Adæ, ut conveniret etiam utrique specialis causalitas ulterioris pœnæ. Absurdiùs verò, seu manifestiori absurditate distingueretur in initialibus verbis peccator inexcusabilis reatu originis, à peccatore, qui est inexcusabilis additamento propriæ voluntatis, si eadem asserta à nobis distinctio peccatorum ab Augustino non agnosceretur, nec dicerentur peccata obnoxia divinæ vindictæ, alia quidem per solam denominationem à peccato originali, alia verò etiam per se ipsa.

ART. XXVI. Postrema distinctio est ignorantiæ legis naturalis quoad præcipua ejus capita, & fundamentalia principia valdè manifesta, & quibusvis facilè pervia, ab ignorantia legis naturalis, quoad conclusiones deducibiles ex illis principiis occultiores ex sua natura, & à solis sapientibus cognoscibiles, per proprium discursum, & ne iis quidem notas quoad aliqua certitudinaliter, ac evidenter. Distinctionem istam amplectuntur, & merito Theologi cum D. Tho. 1. 2. *q.* 100. *art.* 11. Ubi expresè distinguuntur præcepta naturalia cuilibet etiam populari facilè nota, & præcepta naturalia solis sapientibus nota, & similiter distinxerat *q.* 95. *art.* 6. præcepta communissima legis naturalis, & præcepta magis particularia, & quasi conclusiones priorum; atque hæc posteriora dixerat posse aboleri à corde hominis, non solum per peccata propria, sed etiam per malas aliorum persuasiones; Et præterea qui scit Decalogum, prout reperitur expressus in sacris litteris, dicitur absolutè scire, & non dicitur absolutè ignorare legem Dei, tametsi ignoret interea quam plures conclusiones indè deducibiles, atque D. Augustinus conscius utique divinæ legis atque Sapientissimus dubitat de nonnullis in lege Dei contentis, ut ex-

gr. *lib. 1. de serm. Dom. in Monte cap. 16. post. med.* dubitat, an uxor à marito suo dimissa committat peccatum mœchiæ, si alteri marito copuletur vivente priori marito. Dicit enim: *Si autem dimittatur à viro, cum quo esse cupiebat, mœchatur quidem, qui eam duxerit secundum Domini sententiam; sed utrum & ipsa tali crimine teneatur, incertum est.* Et inibi paulò post proposita quæstione, an licere aliquando possit uxori, ut præhabito consensu mariti alteri homini commisceatur? subdit: *Quanquam nonnullæ causæ possint existere, ubi & uxor mariti consensa, pro ipso marito hoc facere debere videatur, sicut Antiochiæ factum esse perhibetur*; Atque relato casu Antiocheno planè miserabili concludit: *Nil hic in alteram partem disputo, liceat cuique æstimare quod velit.* Idemque S. Doctor. *Ep. 65.* postrema, frequentes suas circa legem Dei hæsitationes exponit Paulino his verbis: *Sæpè nec quippè conturbat, & difficile est non aliquid, quod magis faciendum erat, omittere, dum illud mutare volumus, in quo prius permanere statueramus.* Et rursus: *Hic non falli difficile est.* Ac demum: *Hinc oro participem me facias cogitationum tuarum, quid in talibus vel facere soleas, vel faciendum esse reperias.* Sed nil necesse est in hoc puncto amplius immorari, quando, id est manifestissimum exquampluribus, apud præclarissimos, quosque Magistros, & Ecclesiæ Doctores, controversiis de licito, & illicito juxtà legem Dei, legemque naturalem, aliis affirmantibus, aliis negantibus, ac proindè alterutris saltem ignorantibus, idque procul dubio invincibiliter, cum adhibeant diligentiam, quantam possunt.

ART. XXVII. Jam probabilitatum Patroni, quos Sinnichius *capite illo 96.* initio impugnandos proposuerat sibi, quoad hoc specialiter punctum ignorantiæ nullibi docent ignorantiam vincibilem, sed solam invincibilem excusare à peccato, ut communiter loquimur, formali, seu à peccato, quod ratione sui seorsim sit meritorium pœnæ; atque id tenent tanquam principium indubitatum, ut notavi *quæst. 24. de act. hum.* Exorbitat itaque Sinnichius, dum proponens impugnare probabilistas: nullamque tentans adversus eos rationem proponere, nullum item profert testimonium, in quo aliquid dicatur, vel etiam insinuetur ullo modo de ignorantia invincibili non excusante à peccato ratione sui seorsim meritorio pœnæ, uti facilè, & clarè deprehendet, qui volet legere longam ejus circa hoc rapsodiam. Sed exorbitat multò magis, quatenus inserit testimonium idque gravissimum, quod suffragatur apertè sufficientiæ ignorantiæ invincibilis ad excusandum à tali peccato. Inserit enim Augustinum dicentem *lib. de gratia, & lib arbitr. cap. 3. Nec tamen ideò confugiendum est ad ignorantiæ tenebras, ut in eis quisque requirat excusationem. Aliud est enim nescire, aliud scire noluisse. Voluntas quippè in eo arguitur, de quo dicitur. Noluit intelligere, ut bene ageret.* Per quæ manifestè datur intelligi in iis solùm ignorantiæ tenebris non esse requirendam excusationem, quibus quis voluntate subest, non necessitate, ac proindè ignorantiam, quæ ab ignorante ipso vitari non potuit, valere ad excusationem à peccato, ratione sui seorsim specialiter demeritorio. Verborum in hoc testimonio immediatè antecedentium, & subsequentium meminero paulò post.

ART. XXVIII. Prius etenim notare oportet confinem aliam exorbitationem Sinnichii quoad peccata subsequentia ad ignorantiam invincibilem. Quia probabilistæ non negant dari sub ignorantia invincibili peccata, quæ solemus dicere materialia, & S. Augustinus, ut mox vidimus, aliique exemplo ipsius dicunt pœnas peccatorum, seu peccata, quæ sunt pœnæ peccatorum. Sed neque negant iidem probabilistæ peccata ita materialia esse vere, & propriè peccata per denominationem à peccato originali, & esse voluntaria, atque imputabilia etiam præcisè voluntarietate, & imputabilitate, qua peccatum idem originale simul cum omni deordinatione, ac perversione intellectus, & voluntatis indè necessario resultans te voluntarium, atque imputabile est. Ita autem hoc non negant, ut neque affirmet, quis re ipsorum non erat quidquam circa hoc affirmare, vel negare, cum quæstio solùm sit, an opinio probabilis excuset ab eo peccato, à quo certum est non excusare opinionem improbabilem, ac temerariam aut errorem liberè propria personali libertate contractum, id est; an excuset à peccato, quod ratione sui seorsim mereatur specialem pœnam. Præcidunt itaque à malitia, & imputabilitate illa per denominationem à peccato originali, utrà reminet pertinenti ad scopum quæstionis, idque faciunt jure optimo sequentes exemplum in re simili, & consilium D. Thom. *de verit. quæst. 18.* Quæ est de cogitatione primi hominis *art. 6.* ubi sic habet: *Alii vero hoc dictum improbare nituntur ex hoc, quod Augustinus omnem falsam æstimationem, errorem nominat, & licet etiam omnem errorem malum esse, in magnis quidem magnum, in parvis autem parvum. Sed in his non est multum insistendum. Quia cum de rebus agitur, debet quæstio nominum intermitti.* Perpenso ego, & prorsus abs re convehit Sinnichius plura illa testimonia de oblivione, & ignorantia, seu subsecente peccato, seu non excusante à peccato, cum in plerisque eorum nulla fiat distinctio, ut ignorantiæ vincibilis ab invincibili, aut peccati, quod ratione sui est causa pœnæ, à peccato, quod solùm est pœna peccati; atque ubi hæc distinctio adhibeatur, ad hibeatur cum additamento doctrinæ contradicentis scopo Sinnichii, uti de Augustino, quem cæteri leguntur, innotuit satis *art. 25.* Jure ergo à nobis prætermittuntur ejusmodi testimonia, utpotè nil ad rem pertinentia, & quæ à nobis admittuntur de plano jacent absque ullo præjudicio præsentis nostræ doctrinæ.

ART. XXIX. Id circa hæc fortè prodem annotasse, Augustinum, & qui cum ipso, aut propè ipsum vixere, & scripsere, optimo consilio instituisse agnoscendæ, exprimendæ, ac firmiter retinendæ rationi peccati in oblivione, & ignorantia, qualicunque ea esset, necnon in iis, quæ qualitercunque inde subsequerentur dissentanea reipsa legi Dei. Quia Augustinus, quem reliqui imitari sunt, ut tutus, & imitari debuerunt, utpotè in eundem scopum collimantes, totam ætatem egit in refellendis, atque per omnes vias, ac modos confundendis hæreticis, ac præsertim Pelagianis, qui negabant peccatum originale, & consequenter dicebant, oblivionem, & ignorantiam, & quemvis alium hinc, vel aliunde provenientem defectum recti ad finem ultimum ordinis, absque propria cujusque personali libertate, non esse sordes animi invectas per peccatum originale & quibus idem peccatum originale inficiat animum, sed esse primordia hominis naturalia, & proprietates naturæ humanæ, prout à Deo instituta est, nullamque proinde in illo ejusmodi defectibus agnoscendam esse ullo modo rationem voluntarii, & peccati, uti describit Augustinus latè libris duobus de peccato originali *lib. 4. 5. & 6.* contra Julianum *cap.* de

de dono perseverantiæ, & alias sæpissimè. Unde quod Pelagianos nolle agnoscere in oblivione, & ignorantia, aliisque ejusmodi defectibus ullam rationem peccati ullo modo, perindè erat, atque nolle agnoscere, penitusque negare peccatum originale. Necesse igitur Augustino fuit, & optima ratione in hoc semper incubuit, ut pro stabiliendo eodem peccato originali iisdem illis defectibus, eorumque proprius fœtibus adscriberet è contra rationem peccati modo, & sensu jam explicato ex Augustino ipso, ubicunque incideret de illis sermo, dum disputabat adversus Pelagianos, Manichæos, aliasque similes pestes. Cæterum ut Cornelius ille Iprensis, & Sinnichius iste, aliique nonnulli usurpent Augustini ea de re, aliorumque per ea tempora scriptorum testimonia, dum disputant contra Theologicos Catholicos, & plerosque de Religione Catholica optimè meritos, atque de peccato originali, & ejus effectibus firmissimam tenentes fidem, & sanam, atque integram doctrinam; id enim verò est non solùm abs re, & extrà scopum propositum, ut dixi, verum etiam scandalo propriè dicto plenum, quoad plerosque ipsorum lectores, quatenus eas auctoritates, & auctoritatum ponderationes prosequuntur absque præmissa à nobis, ex communi consensu, distinctione, & accommoda distributione ignorantiæ, & peccati, hoc tempore apprimè necessaria, & sufficienter subintellecta tempore Augustini, ac propè; Ex ipso celebrrimo pro tunc controversiarum statu. Hoc, inquam, tempore apprimè necessaria ob rationem illi similem, qua Synodus Tridentina propter nonnullos postremi sæculi hæreticos coacta est edicere *sess. 5. sub finem*, definitionem istam. *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat* (appellat verò frequentissimè omnium Augustinus) *Sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè, & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Atque hæc de ignorantia, & peccato in genere.

ART. XXX. Quod ad ignorantiam invincibilem attinet legis, seu juris naturalis possibilem, vel impossibilem. Pro præsenti imprimis controversia de usu licito opinionis probabilis, loquendo formaliter, & directè intra limites ejus proprios, nil refert scire, in qua materia, & circa quæ objecta dari possit, vel non possit opinio probabilis, & is consequenter ignorantiæ gradus, qui est de conceptu talis opinionis. Solùm namque quæritur, an opinio probabilis, quandocunque, & cuicunque adest, & quamdiù adest, in quacunque demum materia contigerit illam adesse, reddat tutum in conscientia operantem secundum ipsam? Unde sicut esset præter rem dum agitur de hoc puncto inquirere, quinam sint, & quando incipiant, & quandiù permaneant esse capaces concipiendæ opinionis probabilis; ità est præterrem inquirere, quænam objecta sint capacia terminare opinionem probabilem. Licet enim neutrum sit extra sphæram totius tractationis de Conscientia, est tamen utrumque extra sphæram hujus controversiæ particularis.

ART. XXXI. Difficiliùs deindè est, ut quis inculpabiliter habeat opinionem probabilem, eamque solam ignorantiam, quæ est de conceptu ipsius, quam ut inculpabiliter patiatur totalem ignorantiam circa eam legem, cujus notitia certa, ac indubitata est obvia, & cujus facillimè pervia; sicut est difficilius, ut quis inculpabiliter careat discursu circa aliquid, præhabito principio discurrendi circa illud, quàm ut inculpabiliter careat eo principio particulari. Sicut enim qui assequutus est, & tenet in mente sua principium discurrendi circa aliquid; Eo ipso habet in potestate, ut discurrat circa illud, fieri verò facilè potuit, ut non haberet similiter in potestate cognitionem ejusdem principii: ità qui opinatur circa rem aliquam, facilè fieri potuit, ut de ea re nil cogitaret, ac proindè nec opinaretur, nec haberet in potestate cogitare, aut opinari; at ex suppositione quod opinetur, necesse est, ut cogitet actu de re, circa quam opinatur & siquidem opinetur probabiliter; Necessè similiter est, juxtà notionem opinionis probabilis superius insinuatam *art.* 14. eamdemque certissimam apud omnes, ut circumspiciat diligenter, an appareat aliquid certum, & indubitatum in contrarium. Hæc autem circumspectio diligens adhiberi à nemine potest circa rem, cujus certa, & indubitata notitia est cuivis facilè pervia, quin idem circa eamdem rem hanc ipsam notitiam assequatur de facto. Dum ergo Sinnichius impossibilitatem opinionis probabilis circa ea, quæ sunt de jure naturæ, id est, quorum notitia certa dicitur facilis, & obvia, nititur probare solis testimoniis negantibus impossibilitatem ignorantiæ simpliciter circa eadem, assumit, quod est difficilius, ut credatur, ad id probandum, quod creditur facilius. Quod est contra rectam methodum argumentandi.

ART. XXXII. Id aliquando deterius videri potest, quod rursus deseratur punctum controversiæ ob defectum distinctionis à nobis præmissæ *art.* 26. Quia Theologi illi præcipui, & quæ à Gersone merito dicitur concors sententia, non negant possibilitatem, aut etiam frequentem existentiam ignorantiæ invincibilis circa occultiores legis naturalis conclusiones, & articulos, sed solùm circa præcipua ejus capita, ex se sponte manifesta, & cuivis facilè pervia. Cujus inter alia argumento est D. Thomam, qui inter præcipuos eos Theologos est super præcipuus, & quo nemo manifestiùs negat absolutè ignorantiam invincibilem legis naturalis, tenere nihilominùs possibilem esse, & dari sæpè ignorantiam invincibilem circa remotiores, & abstrusas ejusdem legis conclusiones, ut conjici facilè potest ex locis à nobis indicatis *suprà art.* 26. Et docent eam esse S. Doctoris mentem Sylvester cum S. Antonnio *verb. Opinio quæst.* 1. aliique Thomistæ communiter, quibus addi possunt piures alii cum eadem limitatione relati ab ipso Sinnichio *cap.* 101. præsertim sub finem. Probabilitatum autem patroni nullum opinionibus probabilibus dant aditum, neque controversiam movent ullam circa fundamentalia illa principia facilè obvia, & certitudinaliter manifesta, sed solùm circa conclusiones remotas, & abstrusas, cum sit axioma illorum indubitatum, ad probabilitatem requiri, ut pro neutra parte appareat, ulla totalis certitudo, ut Sinnichius ipse referebat ex Tamburino, quem vult credi probabiliorum perditissimum, post Illustrissimum Caramuelem. Perperam ergo, & prorsus abs re utitur Sinnichius auctoritate veterum Theologorum adversùs Neotericos nihilo ab illis differentes, nisi quod Neoterici hac de re loquuntur cum distinctione, & claritate aliquantò majori, quæ est ordinaria posteriorum scriptorum prærogativa quoad ea, quæ æquè ac priores intelligere sufficiunt. Verùm oportet seorsim audire Gersonem, cui specialiter semel, atque iterum plaudit Sinnichius dicenti *par 3. lib. de vita spirit. lect. 4. coroll. 7. Quidquid sit de ignorantia facti, aut juris humani,*

humani, & naturalis positivi, concors est sententia, nullam in his, quæ legis divinæ sunt, cadere ignorantiam invincibilem, quoniam facienti, quod in se est, Deus semper adsistit paratus illustrare mentem, quantum oportebit ad salutem, & erroris evitationem. Positremæ istæ particulæ, quas prætermisit Sinnichius, haud spero sufficient adversario pertinaci, ut, nobiscum consentiat in intelligentia concordis ejus sententiæ: sicut nec sufficiet, quod habetur apud eundem *par. 2. lib. de reg. Moral. Lit. B. non quilibet tenetur scire de quolibet peccato mortali, an sit tale, licet expediat &c.* Et paulò post. *Nemo utens ratione diu ab ignorantia principiorum moralium* (an etiam conclusionum?) *excusatur. Fortè enim morulam ad considerandum apponere sat habet.* Sed neque sufficiet, quod idem author in *eodem opere de vit. spirit.* præmiserat circa idem punctum *lect. 2. post med. Sequitur statim ex his*, ait, *quod apud facientem illud, quod in se est, nulla est ignorantia invincibilis, neque juris, neque facti in lege divina; Vel agens ex ignorantia tali nunquam peccat. Primam partem tenuerunt Doctores Excellentes, ut Guillielmus Parisiensis, contra quos sunt validæ rationes &c. Pro parte altera sunt alii, ut Guillielmus Antisiodorensis, qui talem ignorantiam præsertim facti, ac juris humani dicunt posse contingere.* Audiatur jam ergo distincta expressio ejus, quod intelligit, & complectitur Gerson sub nomine legis divinæ, & naturalis. *Lex aliqua*, inquit, ibidem coroll. 4. *non ideo dicitur appropriatè divina, quia ex principiis juris divini deducitur.* Et post pauca; *Et pro manuductione capiamus simile in eis, quæ dicuntur fides. Non enim fidei adscribimus omnem veritatem, quæ sequi potest ex veritatibus contentis in Sacra Scriptura.* Quod sanè exemplum est significantissimum in rem nostram. Summa tamen ejus claritas habetur *coroll. 7. initio. Aliqua est lex purè divina*, (idem dicit de lege naturali *in fine corollarii*) *aliqua pertinens ad divinam, aliqua impertinens*: Ac deinde. *In primo gradu reponuntur leges immediatè revelatæ à Deo pro tota communitate hominum, aut principaliori parte scriptæ in Biblia.* Rursus post med. *Declaremus nunc postmodum quid sit lex pertinens ad divinam, & dicemus, quod illa lex est pertinens solùm, quæ licet deduci non possit à veritatibus solis legis divinæ, deducetur tamen ex eisdem, assumptis aliquibus verè probabilibus, quæ pie, & rationabiliter negari non possunt.* Suggerit autem post hæc utilem admonitionem. *Ignorantia autem istius distinctionis multos plerumque turbat, & involuit.* Nempè extendentes, vel ad legem pertinentem ad divinam, aut naturalem, quæ dicuntur de impossibilitate ignorantiæ invincibilis circa ipsam divinam, aut naturalem legem, vel ad hanc utramque, quæ dicuntur de possibilitate invincibilis ejusdem ignorantiæ circa legem pertinentem. Sed ejusmodi turbatio, ac involutio eorum jam tantùmmodò est, qui turbari amant, ac involui regredientes à claris, ad obscura, & renuntiantes manuductioni successionis doctrinæ, qua parte proficit distinctione indistinctorum prius. Posteriores namque DD. Adrianus, Vasquez, aliique quamplures clarissimè hæc exposuere, & confirmavere juxta dicta. In eandem distinctionem intenderunt posteris digitos duo præcipui præcursores Theologiæ Albertus Magn. *in 2. dist. 22. art. 16. ad med.* & Alensis *2. par. quæst. 112. memb. 7. & quæst. 153. memb. 3. ad 2.* Cum enim uterque absolutè enunciet ignorantiam juris naturalis, & divini non excusare à peccato, Distinguunt nihilominus, ac limitant; Albertus quidem his verbis. *Juris autem ignorantia est duplex. Quia quoddam est universale, omnibus proponitur ad sciendum, & quodlibet tale debet scire, quod non scitur nisi per studium; Et puto quod ista ignorantia est crassa, & supina non excusans: Secunda autem excusat vel à tanto, vel à toto, si est casus multum difficilis.* Alensis verò dicit sic. *Est iterum ignorantia juris divini, & canonici, & hæc excusat simplices quoad multa, quæ non sunt necessaria ad salutem essentialiter. E contrario vero est ignorantia, quæ non excusat quoad Deum, utpotè ignorantia supina, sivè affectata, & ignorantia morum, ad quæ tenetur homo, & ignorantia negligentiæ.* Et rursus. *Ad secundum verò dicendum, quod illa auctoritas Augustini intelligenda est de illis, qui habent ignorantiam eorum, quæ necesse est cognosci per disciplinam, & tales excusantur non solùm à pœna, sed etiam à culpa.* Auctoritas Augustini, erant verba illa ex qq. vet. & nov. Testam. *Ille ignorans potest excusari à pœna, qui quod dispicere, non invenit.* Ex his ergo, quæ per posteriores omnes Theologos majori semper cum luce propagata sunt, apparet clarè nullam contra nos vim fieri posse in testimoniis dicentium absolutè, ac indistinctè non dari ignorantiam invincibilem circa ea, quæ sunt juris divini, aut naturalis. Ejusmodi est, quod dicit Gratianus *1. quæst. 4. cap. Turbatur. Ignorantia juris naturalis omnibus adultis damnabilis est.* Cui ultima dicta adjungo glossam inibi marginalem, in qua eum similiter dicatur: *Ignorantia juris civilis, seu communis minem excusat*; mox subditur: *Et hoc intellige non in tale est, quod aliquis de facili per seipsum scire potuit, vel ab alios.* Suggero: & simile in similibus semper intelligendum est, juxta monitum Philosophi, *lib. 3. Ethic. cap. 5 ante med. Eos quoque puniunt, qui aliquid ignorant, quæ ad leges pertinent, quæ quidem & facilia sunt, & difficilia non sint.* Atque ibi D. Thom. *lect. 11. Difficilia juris non tenentur omnes scire, quia nec possunt.* Ac demum nullus invenitur auctor classicus, qui meminerit distinctionis inter ea, quæ sunt expressa in lege Dei, quæque inde inferibilia sunt; inter clara, & obscura; facilia scitu, & difficilia, & tamen negat promiscuè de omnibus dari posse ignorantiam invincibilem, & excusantem à peccato.

ART. XXXIII. Quod dixi, Theologos eos modernos nullum dare aditum probabilitati opinionis circa fundamentalia, & à quovis certo cognoscibilia legis naturalis principia, multò magis habere locum circa ea, quorum notitia certa certitudine fidei divinæ est necessaria necessitate medii ad consequutionem vitæ æternæ. Quia Deus quibus *dedit potestatem filios Dei fieri*, dedit utique potestatem ea consequi, quibus non habitis filii Dei fieri nequaquam possunt: Undè nemo adultus circa eam pam suam gravem, carere potest fide Dei remuneratoris, & agnitione veræ Religionis, ac proindè nemo invincibiliter patitur ignorantiam oppositam cognitioni ejusmodi certissimæ, & infallibili, neque quoad hoc existit ulla cum probabilitis controversia. Undè speciali claritate clarissimum est Sinnichium abuti testimonio Augustini ad rem, de qua controvertitur, nil pertinente, ex libro de gratia, & lib. arb. cujus testimonii partem expendimus *art. 17.* dilata in hunc locum parte reliqua, in qua perspicuè manifestè Augustinum ibi agere de sola notitia necessaria ad salutem, deque ejus privatione non excusabili per ignorantiam, quo minùs ignorans pœnas inferni sustineat. Cum enim prætulisset Augustinus

minus: Dominus in Evangelio ait: Servus, qui nescit voluntatem Domini sui, & fecit digna plagis, vapulabit paucis: servus autem, qui scit voluntatem Domini sui, & facit digna plagis, vapulabit multis; interjicit deinde verba, quæ superius expendimus, subditque demum hæcalia, quibus intentum nostrum ponit ob oculos: *Sed & illa ignorantia, quæ non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat ut sempiterno igne non ardeat, si propterea non credidit, quia non audivit omninò, quod crederet, sed fortasse ut minùs ardeat.*

ART. XXXIV. Similia multa, quæ fusè transcribit Sinnichius, non est operæpretium sigillatim referre, ac excutere cum temporis jactura, & tædio Lectoris, quando omnia ex dictis clara legitimæ intelligentiæ lucem apud quemlibet facilè nanciscantur. Nanciscuntur certè illam facillimè verba quædam Lactantii emphaticè à Sinnichio repetita, *ex lib. 2. Institut. divin cap. 7.* & hæcalia Divi Augustini, *lib. de catech. rud. cap. 25. Cum videris multos non solùm hæc facere, sed etiam defendere, atque suadere; tene te ad legem Dei, & non sequaris prævaricatores ejus. Non enim secundum eorum sensum, sed secundum illius veritatem judicaberis.* Augustinus enim in his verbis, atque in toto illo libro, & similiter Lactantius in toto illo suo opere, ac præsertim in libro secundo, ac in reliquis à Sinnichio jactatis non loquuntur de ignorantia, & de errore, seu opinione, vel in genere, vel circa ea, quæ omnibus hinc inde diligenter consideratis sunt incerta, & opinabilia, sed circa ea humanæ salutis fundamentalia principia, quæ veritate evidenti, cui maximè incumbit Lactantius, vel manifesta divinæ revelationis authoritate, quam Augustinus impensius considerat, sunt certissima, ac infallibilia, quod quivis ea opera, vel ociosiùs perlegens palpabiliter deprehendat, ut propudiosum planè sit, & non solum perperam ejusmodi testimonia in rem præsentem conferre.

ART. XXXV. Eadem ratione prætermitto ea fieri eloqui oracula, quæ adversus infideles, idolatras, & hæreticos, directa ab Spiritu sancto, Sinnichius nullo etiam superinducto colore applicat Doctoribus Catholicis suffragatoribus opinionis probabilis. Tale imprimis illud est, quod *cap. 98. & 99.* repetita vociferatione promit ex *Matth. 15. 14. Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem, si cæco ducatum præstat, ambo in foveam cadunt.* Quæ indubitanter indidem apparet dicta esse de Scribis, & Pharisæis nolentibus credere Christo; transgredientibus, & irritum facientibus mandatum Dei propter traditionem humanam contradicentem mandato Dei; docentibus modum non honorandi patrem, & matrem, & utrique maledicendi. Atque ut hæc non essent particulariter dilucidissimè elucidata in contextu, quis non intelligit eum dici, & esse absolutè cæcum, qui ad lucem meridianam non videt, quæ sunt omninò conspicua, & patentia, non verò eum, qui illa tantùm cernit, ac distinctè non videt, quæ sub luce maligna translucent ambiguè? Patet igitur verba Christi contorta à Sinnichio nil habere commune cum opinantibus sic, vel aliter circa opinabilia, simulque cernentibus, quæ certa sunt, ideoque non comprehensis in descriptionibus cæcorum, *Isaiæ 59. 10. Palpavimus sicut cæci parietem, & quasi oculis attrectavimus, impegimus meridie quasi in tenebris*: Et *Iob. 5. 14. Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie*: Et *2. Petri 1. 9. Cui enim non præsto sunt hæc* (cognitio Christi, & manifesta, ac certissima vitæ Christianæ rudimenta, de quibus præloquutus fuerat) *cæcus est, & manu tentans.* Oportet ergo noscere clariorem meridiana luce differentiam certorum ab incertis, & dissidentium quoad, hæc à dissidentibus quoad illa, & non utrosque confundere sub eadem censura.

ART. XXXVI. Pergit probare Sinnichius, *cap. 99.* longis textibus Augustini, & aliorum, vim obligatoriam Decalogi perseverare post Christi adventum, nec legem Mosaicam evanuisse quoad moralia, atque §. 350. monet, quod nemo ipso non monente conjicere, aut suspicari potuisset, ea omnia se inseruisse, ut animadvertatur, quanta sedulitate curandum sit, *ne animæ per lubricas probabilitatum rotas in præcipitia transgressionum devoluantur.* Ista autem interjecta monitione tam opportuna, attexit immediatè distributionem peccatorum in quatuor gradus invicem inæquales, nempè peccati originalis, & personalium; sub lege naturæ, sub lege scripta, sub lege gratiæ, ac Evangelii. Qui postremus gradus est majoris procul dubio malitiæ, quàm cæteri, ac proinde transgressores legis sub Evangelio sunt cæteris transgressoribus deteriores. Quid, inquam, inde? Habeo intentum dicit Sinnichius, & arguit sic arrogans evidentiam ratiocinationi suæ. *Quod si evidens sit, transgressores Evangelicæ legis, enormius peccare transgressoribus legis Mosaicæ; evidens quoque esse debet, enormius peccare eos, qui opinionum suarum commentis ansam præbent Christianis transgrediendi legem Evangelicam, quam qui olim Iudæis ansam præbuere transgrediendi Mosaicam.* Dico argumentum esse optimum ad concludendum Lutherum, & Calvinum, aliosque similium sectarum Magistros, qui ansam ejusmodi præbent esse deteriores, & gravius peccare, quam subversores legis Mosaicæ. At contra Doctores Catholicos, quibus duellum indixerat Sinnichius, nil probat, quia Doctores isti non præbent ansam transgrediendi legem, sed solùm dicunt, idque innixi fundamentis absolutè, & comparativè magnis, nullam esse transgressionem legis in quibusdam operationibus, in quibus Sinnichius nulla ductus ratione, vel authoritate, quæ ad rem pertineat, transgressionem asseverat. Fecit hoc Augustinus memoratus *suprà, art. 17.* adversus Urbicum circa jejunium Sabbati; fecit Apostolus Paulus adversus Doctores legis Mosaicæ circa observationem cæremonialium, & legalium; fecit Christus adversus Scribas, & Pharisæos quoad ablutionem manuum, ut omittam quamplura alia exempla Summorum Pontificum, & Conciliorum, & tamen nulla inde præbita est ansa transgrediendi legem Evangelicam.

ART. XXXVII. Supereſt leviter attingenda postrema pars hujus observationis de opinione, quam dum Sinnichius universaliter persequitur secundum totum genus, non uno ex capite displicere, omnibus debet. Primum enim exorbitat à scopo, dum propositæ controversiæ de specie, nempè de opinione probabili, regreditur ad controversiam de genere, nempè de opinione ut sic, eamque exulare penitus jubet, qualiscumque demum sit, & in quacumque materia. Deinde contradicit eatenus Apostolo permittenti, *ad Rom. 14. 5.* Ut in rebus quibusdam, *Unusquisque in suo sensu abundet*, quod non sit nisi opinando; atque reprehensores hujusmodi facultatis opinandi, inter quos est Sinnichius ex professo, reprehendit ibi graviter Apostolus. Tertiò redigun-

tur

tur homines per hanc doctrinam ad impossibile, quia occurrunt plura, circa quæ nec agere, nec cessare quisquam possit, nisi dependenter ab opinione propter incertitudinem utriusque partis contradictionis quoad honestatem, & securitatem, ut dicetur *infrà* ex Augustino, de communione quotidiana. Quartò, si omnis prorsùs opinio exulare deberet, nil omninò credendum esset de fide humana, quæ utique opinativa est. Id autem meritò detestatur vehementer Augustinus in libro jam iterum memorato, de utilitate credendi, à *cap.* præsertim 11. tanquam dissolutivum societatis humanæ, & commerciorum ejus. Quod si propterea admittatur, uti admittendum procul dubio est, sæpè concipi honestè, & laudabiliter assensum opinativum dependenter ab authoritate humana, eundemque esse posse principium saltem remotum electionis honestæ; quidni idem dicatur de assensu opinativo concepto dependenter à ratione, quæ tanti ponderis sit, quanti est authoritas humana, cui assentimur prudenter? Jam ad fundamentum Sinnichii non negatur, quin opinio sit operatio imperfecta, & quæ est falsa, sit insuper vitiosa, ac monstrosa physicè, sitque incompossibilis, etiam quæ vera est, cum statu supernaturali innocentiæ, qualis de facto fuit. Cæterùm opinionem ex suo conceptu esse moraliter imperfectam, & quæ falsa est, esse moraliter, seu imputabiliter vitiosam, & hoc nomine esse incompossibilem cum innocentia, nec ab ea proficisci unquam posse actum voluntatis expertem malitiæ formalis, seu ratione sui merentis pœnam. Hoc enim verò est falsissimum, & nulla vel etiam apparenti ratione probatum à Sinnichio, qui ab eodem D. Thom. quem pro se adducit, edoceri satis potuit, si considerare voluisset doctrinam ejus 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 5. *&* 6. Verùm circa hoc punctum abundè sufficiunt, quæ paulò antè præmisimus, *art.* 20. *&* 21.

Observatio tertia adversùs Sinnichium, de via angusta comparata cum jugo suavi.

ART. XXXVIII. Resumit Sinnichius, §. 357. illud Christi Domini *Ioan.* 14. 6. *Ego sum veritas*, & præsuppositio ex §. *proximo* 356. illo oraculo, *Matth.* 7. 13. *Intrate per angustam portam, quia lata est porta, & spatiosa via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam.* Assumit deindè istam ponderationem. *Porrò, quod hujus (Christi) magisterio didicimus, verum esse non ambigimus. Proindè quantumvis Diana moliatur viam cœli dilatare, vel viam perditionis angustare, non ei credimus, sed Christo potiùs acquiescimus asseveranti illam esse arctam, istam verò spatiosam. Qui enim illam prædicavit arctam, & istam spatiosam, Deus est, Legifer est, Veritas est: Diana quantumlibet à Caramuele laudatus, purus est homo, Legifer non est, Veritas non est.* Post hæc interpositis duobus testimoniis sacris, de quibus paulò infernùs, pergit congeminare eandem antithesim: *In Dei judicio non quæretur à judicandis, quid dixerit Diana, quid Caramuel, aut alius quispiam talium; sed quid Christus, quid alii quivis Legislatores, & legitimi superiores.* Ac demum loco sigilli superaddit Lactantium rectè monentem, *lib.* 2 *institut. div. cap.* 13. *Nec trahamur authoritate ejusquam, sed veritati potiùs faveamus, & accedamus. Nullus hic temeritati locus est, in æternum stultitiæ pœna fugienda est, si aut persona imanis, aut opinio falsa decepit.* Quibus peractam putat Sinnichius causam adversum licitum opinionis probabilis.

ART. XXXIX. Dico tamen, quod dixi, & dicturus sum sæpius, nihil hæc ad rem pertinere, de qua agitur: Quia porta, & via quæ ducit ad vitam, non dicitur angusta, & arcta propterea, quæ inter Doctores Catholicos sunt controversa, sic, vel aliter decisa, sed propter ea, quæ indubitato omnium Catholicorum consensu, sunt certissima, atque authoritate divinæ revelationis distinctè, & clarè illa immantis infallibilia, & penes quæ tergiversari minimè licèt propter unanimem, & perpetuam Ecclesiæ Catholicæ intelligentiam, ac traditionem. Adhæc certè pertinent, quæ in *cap.* isto 7. Matthæi tangit Christus particulariter, atque ad eadem prout traditа distinctius ab ipso fuerant, *cap.* 15. ejusdem Matthæi, alludit in istis verbis suis à Sinnichio objecta, ut observat post alios Cornelius à Lapide ibi. Eodem respicit tritum illud ex Averroe, & considerati humanæ naturæ fragilitatem absque auxilio gratiæ Dei plausibile, ah nimium, *lex Christianum, lex impossibilium.* Eodem respexere Mandarini Sinenses Philosophiæ naturalis præsertim moralis haud ignari, qui audita à nostris Missionariis lege Dei, qualitet solet catechizandis proponi, supersedendo scilicet à controversiis inter Catholicos, reposuerunt, legem ejusmodi non esse pro hominibus, sed pro spiritibus. Eodem respeximus, & nos *quæst.* 18. *de virt. Theol.* dum præmissuatis superioribus capitibus Ethices Christianæ haud controvertibilibus inter Catholicos, concludimus doctrinam fidei nostræ, qua parte practica est, esse naturaliter intredibilem, ac inacceptabilem, nec nisi operante, & cooperante gratia Dei potuisse usque adeò invalescere in genere humano, atque ipsam ejus usque adeò arduæ propagationem tam latam, tam firmam argumentum esse validissimum, ac prorsus insuperabile veritatis sibi inexistentis, & authorem habentis Deum omnipotentem. Denique si portam esse angustam, & arctam viam verificaretur dependenter à probabilium decisione hac potius, quam illa, sequeretur, vel illam veritatem, quæ est de fide, esse tantùm opinionem probabilem, vel probabilium pastorum, in quibus utraliber pars contradictionis esset tantum probabilis, alteram partem esse certam et fide, & alteram hæreticam. Quia quæ dependenter probabilibus non possunt esse certa, sed ad summum probabilia; & quæ connectuntur cum infallibilibus, sunt & ipsa eatenus infallibilia.

ART. XL. Facilè est adversarios adigere ad similem respondendi modum, si illis objicitur illud Christi Domini, *Matth.* 11. 30. *Iugum meum suave est, & onus meum leve*: *Si imitandum proponitur exemplum Apostolorum, & seniorum Jerosolymam scribentium Antiochenis, Actor.* 15. 28 *Visum est Spiritui sancto, & nobis, nil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria* (quæ lex, aut ratio eam certo præscribit:) si exprobretur illud Christi Domini adversus Scribas, & Phariseos, *Matth.* 23. 4. *Alligant onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum.* His enim & similibus, quæ sunt permulta, auditis necesse est, ut dicant adversarii, nil illorum ad ipsos specialiter pertinere. Nempè jugum Dei fieri suave, & onus leve non modo gratia